„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин., на пола године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 30. У Новом Саду у среду 22. фебруара 1889. ГОДИНА XXIV.

22. ФЕБРУАР У СРБИЈИ.

У Србији се слави данашњи дан као највећи народни празник; — 22. фебруара проглашена је Србија краљевином. Заиста свечана прилика!

Но ако се окренемо на онај кратак низ година унаназад; ако промотримо време, од постанка нове краљевине, морамо признати, да Србија нема узрока да слави своју краљевину.

Треба бацити само један поглед на негдању кнежевину Србију, па ту негда „вазалну кнежевину“ сравнити са данашњом слободном краљевином Србијом, и сваки непристрастан човек мора с болом у души признати, да данашња краљевина Србија скоро ни у којем погледу није надмашила негдању кнежевину, а да је у врло многом и важном погледу заостала иза кнежевине.

Чудне речи, али истините! Кнежевина Србија, и ако није увек и у свему светлила, ипак је у главноме била свесна своје задаће, била је оно што је требала бити. То беше српски Пијемонт на Балкану, па не само то, него ју је цео свет гледао као ону државу на истоку, која има највише будућности и која ће играти највећу и најзнаменитију улогу. Кнежевина Србија беше незадужена; народ у њој имућан; те је изгледало, да Србија има све услове, да удари путем сигурног развића. Кнежевина Србија умела је чувати своје достојанство; она се колико толико спремала за догађаје који могу наступити; она је водила рачуна о Босни, Херцеговини, Старој Србији и Македонији. Није ли чудо, што је као таква долазила у озбиљан рачун и играла далеко већу улогу, но што би то иначе било, према њеном маленом броју становништва и њеној зависности од Турске. Мисао коју је кнежевина Србија гајила, учинила ју је већом, важнијом и силнијом.

Из првог српско-турског рата изашла је кнежевина Србија побеђена, али не осрамећена. У руско-турском рату била је кнежевина победоносна, па ако берлински уговор није ни изблизу задовољио њене жеље, кнежевина Србија беше према том уговору заузела противнички положај, она је испрва исповедала, да је право јаче од уговора.

По Србију требаше да дође доба прибирања, доба паметна развитка и припреме. Но тада се деси наопако. Уместо свега дођоше напредњаци. Почеше прљаве послове с Бонтуом; почеше градити железницу под најгорим приликама и условима, бајаги, берлински уговор не да им чекати. То кађење берлинског уговора, гледало се тада први пут у Србији. Напредњаци да се одрже на управи, збацише са себе све бриге спољне политике, изјавише, да их се не тичу српске покрајине на Балкану и доиста делом су доказали, да их се не тичу. Напредњаци тражише помоћи у силнима ван земље и били су готови на све услуге, само да им остане што више снаге, да воду борбу са својим рођеним народом.

У оно доба не беше политичка смисла, да се Србија прогласи краљевином. У осталом, то су неке државе пречиле. Ал кад дође напредњацима до грла, да би бар мало добили угледа у народу, они се одрекоше поново сваке тежње гледе Балкана, и тим задобише обећање неких сила, да ће Србија бити призната као краљевина.

То пристајање беше сувише скупо плаћено! Проглашење Србије краљевином требало је бити напредак, а оно је значило назадак. Проглашење краљевине не потицаше из каквог већег рачуна, него они, који су то удесили, употребише целу ствар као швиндл, да се мало омиле народу. У томе наопаком почетку лежаше несрећа по краљевину. Издатци су били већи; под изговором, да краљевина треба да буде виђенија и чувенија, трошише напредњаци новац на излишна конзулства у Риму и т. д., а на Балкану осташе без заступства.

Да напредњаци нису водили озбиљна рачуна о краљевини, него да то име употребише просто као кортешко средство, видело се из њиховог рада. Немилице су задуживали Србију, а нису је спремали ни за какве озбиљне догађаје. Све је то свет добро видео, и Србија, краљевина Србија губила је све то већма углед у свету, док тај углед не постаде напослетку несаразмерно мањи од оног угледа, кога је негда уживала кнежевина Србија. Са Србијом престаше рачунати. И да је то донекле било оправдано, показао је жалосни српско-бугарски рат. Овде не говоримо о томе, што државници напредњачки почеше да иду на ону страну, на коју не треба, но кад већ дође до рата; већ трећег дана нису имали ни у Београду шарпије за рањенике, а већ после 10 дана, нестало је српској војсци — муниције. Где се такве ствари могле десити, у једној краљевини, ту се видело, како је рађено и у другом погледу.

После Сливнице дошла је финансијска брука; вериоци Србије не могоше више да ћуте; у краљевини Србији не беше тачних рачунских књига, несавестан Чеда Мијатовић, министар финанције није знао ни коме је дужан, нит колико дужан, нит кад му иду плаћања. Ето, то је чудо произвело било министарску кризу од пре 2 године.

Данас су опет напредњаци на влади. Под њима се слави и овај 22. фебруар, фебруар петстогодишњице косовске. И што је најжалосније, ни данас нема основане наде, да ће се ово стање у Србији трајно окренути. Истина Србија има нов устав, но ево постаје све јасније, да је и тај нов устав прост политички швиндл. Није он донешен, што се мислило уставно владати. Проглашење српске краљевине било је, да се скрене пажња народа у Србији са несретног бонтуовог уговора; а нов устав донешен је, да се скрене пажња српског народа, од оног шкандала са краљицом Наталијом. И кад се такве важне ствари дешавају из таких побуда, онда је јасно, да ни краљевина ни устав не могу донети среће.

Ето, то су мисли, које нас обузимају данас, на дан проглашења краљевине у Србији, и ако су те мисли непријатне и црне, оне су свакојако оправдане. Искрено желимо, да нас будућност утера у лаж. Ал то ће само онда бити могуће, ако се у Србији удари здравијим путем, те се почне много савесније и родољубивије радити но до сад.

Одвођење словачке деце у туђину.

Одвођење словачке деце у туђину ради помађаривања има већ и своје историје.

Та се историја дели на два дела: први део спада у оно доба, где се словачка деца купила и одводила у туђину ради помађаривања, али где су они, који су на томе радили, тај свој главни смер крили и порицали; други део пак спада у доба, где се већ мислило, да није нужно толико главни смер прикривати.

Историја одвођења словачке деце у туђину ради помађаривања обухвата доба од године 1874. па до данас. Историја та није завршена; али нас се овде не тиче, шта ће од сада бити.

Године 1874. појавила се у тренчинској жупанији колера, којој је доста света као жртва пало. Та несрећа добро је дошла дотичним мађарским круговима. Под видом хришћанског милосрђа и човечности, они су почели купити сироту децу, што остадоше после родитеља и одводити их у Доњу Угарску и ту их размештати по мађарским кућама. Мађарске су новине тада писале, да ће та деца у новој постојбини бити осигурана, да ће се најбоље старати за њихово васпитање и образовање. По сегединском листу „Szegedi Napló“ било је тада у Сегедину, Вашархељу и околним местима размештено по мађарским кућама 60 деце, а по „Nemzet“-у било је свега 400 деце одведено из Словачке.

Словаци су одмах видели, па су и говорили, да то одвођење деце њихове не стоји ни у каквој свези са хришћанским милосрђем и са човечношћу, већ просто: деца се та одводе, да их помађаре, и као што су „Narodnie Noviny“ тада писале: „да се мађарски народни организам обнови притоком туђе, свеже словенске крви.“

Како се та деца одводила и како су прошла у новој постојбини, доцније ћемо то са неколико примера обележити, а сад да кажемо нешто о одвођењу словачке деце год. 1887. и 1888.

Ту се већ нису више стидели, нису крили свој главни смер. По мађарским новинама читали смо и извештаје о одвођењу словачке деце, али не само између редова него се је и иначе јасно видело неко усхићење, радовање, што ће словачки народ неколико стотина деце мање имати, а међутим ће се мађарски народ са неколико стотина већ отхрањене и подигнуте деце умножити. Видимо ту већ и неку организацију за одвођење словачке деце; видимо сложни рад приватних људи са жупанијским властима, које, покрај свега, још и сама влада помаже. Сад владин лист „Namzet“ већ каже: „Одвођење деце је по §. 112. о заштити сирочади, која немају од ничега живети. На први поглед видимо ту човечност, али још више важности има то одвођење са гледишта мађарске културе“, т. ј. помађаривања.

Да кажемо сада, како се деца одводила. Поједини примери најбоље ће нам то испричати.

После колере год. 1874., кад почеше купити децу по Словачкој, било је, да су многе матере саме нудиле своју децу, у нади, да ће им у другој постојбини боље бити. Но кад је дошло време, да се растају од своје деце, у многе се матере про-

---

ЛИСТАК.

ПРОДАЛИ МУ СИНА ЗА ПОРЕЗ.

(Слика из босанске окупације.)

У Сарајеву био као финансијски управитељ неки Крист, а народ га прозвао „антикрист“. Тај Крист, или „антикрист“, кроио је разне предлоге, како, на који начин и под каквим називом би се то више пореза од народа наплатити могло. Он је хтео, да се на све уведе порез, као што то већ у Аустрији постоји, а није заборавио ни на псе. Он се није освртао на прилике у земљи, и како је народ већ и одвише оптерећен, што своме спахији „трећину“ од жита а „половину“ од сена давати мора, и како је влада своју „десетину“ узимала од свега, и то по процени у новцу, а не, као за време турске владе, у натури. Требало је влади новаца, јер се господарило као ни себи ни свому, и Крист је телеграфисао сваког дана порезним чиновницима и политичким властима, да се порез наплаћује и новци у Сарајево шаљу, јер ће државна машина застати! Претило се порезним и политичким чиновницима, да ће бити из службе протерани, ако се до извесног времена сви порези и заостатци не наплате.

У оно време било је још у Босни чиновника, који су жалили народ и који су добро знали и познавали невољу, у којој се народ налазио. Али како је сваки чиновник био себи пречи и чувао своје место, то се од народа немилосрдно порез наплаћивао и продавали су му све, што је имао.

У Бихаћу на Крајини био порезни инспектор Србин Летица и он је често уздисао, па се и чудио влади, што тако немилостиво с јадним народом поступа. Где год је могао, ту је народ бранио и заклањао, доказујући Кристу и влади, како је немогуће од народа порез и заостатке наплатити, осим ако влада жели, да се народ у просјаке отера и коначно упропасти.

Неко време важило је, што је Летица разлагао, док му нису наложили, да све порезе наплати, или ће га протерати. У Бихаћу био је за окружног предстојника Мраовић из Загреба, ког су пре окупације, не знам за што, из војске протерали, и он је негде као дневничар служио и протекцијом неког „главатог“ господина за окружника у чину пуковника постављен. Тај Мраовић није имао ни најмање симпатије за босански народ, није волео ни друге чиновнике, који су били Срби и Хрвати, него је хтео да се влади и Немцима то већма удвори. Најглавнији посао био му је, да све и сваког девунцира, којекакве комбинације измишља и владу у вечитом страху подржава, доказујући, како у Крајини има агитатора, и како се за Русију, Србију и Црну Гору, па и за хрватску мисао агитира. Влада, која не зна ни данас, какво је стање и расположење у народу, није могла ни помислити, како је чиновници обманују, него је свима лажима слепо и безусловно веровала.

Мраовић није волео порезничког надзорника Летицу и обарао је на њ кривицу, што у бихаћком округу нису наплаћени порези. Летица добије још строжију наредбу, да порезе наплати и да одмах у Кључ отиде и онамо порезе покупи, јер је кључки котар у том највећма изостао.

У Кључу био је за котарског предстојника Србин из которског залива Нетовић, који је пре окупације био негде у Албанији конзул, па како је био лично с министром Калајем познат, то га назначе за чиновника у Босни, као што су још неке конзуле и конзуларне чиновнике у Босну на управу позвали.

Нетовић није се разумевао у управи, нит је икад нешто своја нит туђег администрирао. Био је конзул и није, као и сви остали аустријски конзули, ништа радио, а понајмање се за време своје службе као конзул о управи оне земље бринуо, где је служио.

Као Србин и родом из сиромашког српског краја, жалио је Нетовић босански народ и он је био противан, да се од народа више тражи, него што народ може да поднесе.

Кад су год захтевали и из Сарајева ургирали, да се порез наплаћује, то би Нетовић одговорио, како је немогуће, па најпосле, како је за државу и државни углед срамота порез од народа изисивати, кад је народ тако сиромашан, да ни хлеба нема! Нетовић био је смелији од других чиновника, јер је њега министар Калај познавао, и није се најпосле бојао, да ће га из Босне протерати. Он је имао своје место и службу, па му није било стало, ако из Босне отиде.

Једног јутра јавља се порезни надзорник Летица у писарници кључког предстојника Нетовића и захтева од њега асистенцију: жандаре и друге органе, да се порез у кључком котару наплаћује! Котарски предстојник Нетовић доказивао је; како је народ у кључком котару сиромашан; како је била неплодна година; и како народ није у стању ни гроша платити; нит он као котарски предстојник дозвољава, да се од народа порез немилостиво наплаћује. Нетовић доказивао је Летици, како је и он таки извештај у Сарајево послао и како је министарство у Бечу о том известио.

Летица потегао је на среду све телеграме и писмене наредбе, како мора баш у кључком котару порезе и заостатке наплатити, не осврћући се на све оно, што му котарски предстојник говори!

Ту се заметне препирка између два Србина порезног надзорника Летице и котарског предстојника Нетовића. Један је говорио да ће порез наплаћивати, а други како му то не дозвољава. Реч по реч, и најпосле позваде се и ту је било потегни и повуци, док најпосле нису дошли, па их и раставили. Нетовић телеграфира о свему у Беч г. Калају и примећава, како је то срамота узимати за порезу оно последње, место да се народу после онолике невоље на руку иде; како би се опоравио и помогао! Летица је телеграфирао са своје стране, жалећи се, како му котарска област забрањује и пречи порезе наплаћивати, и поврати се на своје место, а није порез наплатио. Он је отишао у петровачки котар да онамо порез наплаћује.

У општини кулен вакуфској, био је сељак старац Милан, који је имао као кмет неког спахије доста земље, али рђаве и неплодне. Није имао стоке, нит много чељади, па није могао много узрадити. Он није за читаву го-

будило материнско чувство, те стадоше искати од среских власти натраг своју децу. Једна се мати у очајању бацила испред кола, на којима јој деца беху. Плакала је, јадиковала, искала децу натраг, али све бадава; пандур је ухвати и одгурне на страну, и кола с децом њеном projурише поред ње.

Један Мађар у Жилини имао је двоје словачке деце, које је узео к себи, да их отхрани. И том Мађару заповеди власт, да има ту децу предати комисији за пресељивање словачке деце, и он их је морао да изда. Деца су код њега добро живела и он је био у стању да их отхрани и подигне, али је било питање, да ли би их и помађарио посред Словачке. За то их је морао издати, да их одведу у више мађарски крај.

Из године 1887. и 1888. има још ужаснијих примера. Ту видимо већ жандаре у пратњи чиновника и чланова „мађ. културног друштва“, да иду од куће до куће и купе децу за сеобу. Децу отимају из материних руку, кундацима и штаповима одбијају матере и купе дечје хаљине и кошуље. Много је деце одведено из куће, кад им родитељи не беху дома, тако да многи дуго не знадоше, где су им деца и шта је с њима, па су и протестовали против таква насиља. У опште су власти у томе тако бездушно поступале, да су се и многи чиновници гнушали, те не хтедоше у томе да суделују. Тако је солгабиров пуховског среза, кад су запитали, колико би се у његовом срезу могло накупити деце, био толико одважан, да је смео одговорити: „Оставите ме на миру; немам ја у свом срезу никакве деце за исељивање.“

Један очевидац прича: Десио сам се у селу, где су накупили били 13 деце, да их воде. Деца су била већ пред општинском кућом. Жалосно је било погледати ту децу и мени грунуше суве на очи. Приступим једној девојчици и запитам је, јесу ли јој живи родитељи. Била је још тако мала, да ми није могла ни на то питање одговорити. Старац један приђе ми на то, те ми рече, да су живи девојчини и отац и мати. Приступим за тим једном мушкарцу, али у том прискочи и једна жена детету и рече ми, да му је она мати. „Па што га дајеш у туђину“ — запитам је. — „Заповедио ми господин натарош, па шта знам да радим“ — одговори ми.

То је било год. 1887.

Како су тада поступали са децом на путу и то је забележено.

Из свију крајева су децу пре свега доводили у Жилину. То је било „зборно место“. Одатле су их после носили железницом на југ, где су их растурали по појединим местима.

У Жилини деца су била смештена у сиротињском дому женског манастира. „Narodnie Noviny“ писале су тада: „Требало је завирити у жилински сиротињски дом (тај дом су назвале исте новине: манастирском пијацом за продају робова), где се две ноћи једно за другим 190 деце ваљало као прасци у сопственом калу, док их не стрпаше у вагоне за животињу, пошто им пре тога сваком о врат обесили, као стоци, дашчице са бројем, — ваљда да се види, до каквог степена може човек да се понизи.“

По казивању очевидаца деца су у путу трпела много од глади.

Те 190 деце распоредили су у пет група. Једну су групу довели у Јегру, другу у Солнок, трећу у Вел. Варад, четврту у Сентеш, а пету у Маково. У јегарској жупанији остало је 18 мушке и 2 женске деце; у јас-велико-кумано-солнонској жупанији 22 мушке и 5 женске деце; у бихарској жупанији 51 мушко и 13 женске деце; у чонградској 24 мушке и 8 женске деце; у чанадској жупанији 40 мушке и 7 женске деце.

О растуривању те деце по појединим мађарским кућама писале су сегединске новине („Szegedi Napló“) и читајући „извештај“ о томе, човек чисто не може да дође к себи: да ли се налази у Јевропи или где-год у Африци. Те су новине тада писале: Тек што је приспео параброд у Сентеш са словачком децом, кад на мах око 20 те деце нађоше и нове родитеље. Једна жена из Вашархеља, чувши за детињи вашар у Сентешу, дошла је да узме и сама једно дете. „Треба ми девојчица“ — рече Мађарица. „Ето ту има 7, изаберите коју хоћете.“ — Мађарица гледала и гледала, па онда приђе једној девојчици и рече: „Ову хоћу; личи баш на моју покојну Еву.“ У Макову најпре су децу у позоришној дворани нахранили кашом, па је онда отпочео вашар. „Коме треба словачке деце? Ко хоће словачке сирочади?“ — тако се викало. Свако је дете било обележено дашчицом са бројом око врата. Међу осталим десило се, да број 8, мали Јанко, није хтео да се раздвоји од броја 9, малог Мише, и оба ударише у плач. Човек, који је хтео да узме једно од њих, сажали се најпосле и узме их обоје.

Тако се поступало са словачком децом, међу којом је било и таке, која су имале својих родитеља. Нарочито се овакве деце одвело год. 1888. Те се године није пазило толико на сирочад, колико на то, је су ли деца здрава. Купила се здравија деца, без обзира имају ли родитеља или не. То има свога разлога, али то уједно показује, да одвођење словачке деце не стоји у свези са човекољубљем, већ са мађаризацијом. Ни се више купила словачка сирочад, него се ловила словачка деца, здрава, јака, отхрањена. Можемо замислити, каквих призора све при томе није било. Било је, да су родитељи крили децу недељама по траповима за кромпир, деца се крила по пољу, по шуми, а једна кукавна мати крила је своје дете кроз неколико дана под коритом.

У опште, година 1887. и 1889. остаће у памети словачком народу. Догађајима из тих година биће испуњен један лист њихове историје. Потомство неће веровати, да је и тога могло бити на измаку 19. века, и то још посред Јевропе, али ће историја сведочити, да је било. Није помагао плач ни родитељски, ни детињи. На које су дете власти бациле око, морало је поћи с њима, да га одведу у мађарски крај ради помађаривања. Пред самим арадским сиротинским оцем изјавила су два детета, кад су их тамо одвели, да није било нужно кретати их из Словачке. Имају они код куће своје родитеље и да су им родитељи у добром стању. Родитељи их нису из почетка хтели дати, али најпосле се морадоше испред силе покорити.

Толико о томе, како су словачку децу хватали и носили у долње крајеве. Како су та деца у својој другој постојбини прошла, о томе у другом броју. У том одељку има још црњих и ужаснијих слика.

По А. А. Павкову.

Политички преглед.

Цанков код руског цара. Познати бугарски емигрант Драган Цанков био је недавно на аудијенцији код руског цара. Он је разговор који се водио на тој аудијенцији описао у једном писму својим пријатељима, које гласи овако: „На моје пријатеље и присталице! Познато вам је, да сам пре но што одох из Петрограда у Букурешт имао част да будем код цара на аудијенцији, који ме је примио у оној истој соби, у којој ме је примио 1876. док је био још престолонасљедник. Његово Величанство примило ме је врло лепо и изразило је радост што ме по други пут види. Цар се сећао нашег првог разговора и кад сам то видео узео сам себи смелости да кажем ово: Царе кад сам имао част да ме први пут видите, онда сте ми задали два питања. Прво: Хоће ли бити доста хране за руску војску у Бугарској, кад турска војска изађе одонуд напоље. Друго: Хоће ли се моћи саставити из бугарских добровољаца ивасац, за будућу бугарску војску. Ја сам на оба питања одговорио са да, и време је показало да сам имао право. И данас сам уверен, да нећу Ваше Величанство ни мало обманути ако кажем, да руски цар и руски народ живе у срцима сваког Бугара. Ако и има Бугара, који се услед страних интрига дају употребити као сретство против Русије, то је случајно и не може дуго трајати. Ја сам уверен да ће ти заблудели синови врло брзо уверити се; да су на кривом путу, и да ће се они повратити к већини народа. — Његово Величанство ми је одговорило, да и оно тако мисли, да ће се заблудели синови повратити. Ја сам замолио цара да будем веран тумач бугарског народа, те сам умолио цара, да не подигне руку своју са Бугарске. Цар ми је на то одговорио ово: Све што је мој отац творио, било ми је увек на срцу, и болело ме је кад сам дознао о опасности која код вас прети православној цркви, и кад сам дознао како ваш кнез гони православно свештенство. Обрана православне цркве и православног свештенства биће увек главна моја задаћа. **Ја се надам да ће Бугари сами протерати свог незаконитог кнеза, ма да он чини све могуће, да се коначно одржи на престолу.** — Кад је додирнуто питање о будућем кнезу Бугарске, ја сам изразио мисао, да би било згодно, да се постави више кандидата, између којих би бугарски сабор могао слободно бирати. — Ово је у кратко што вам имам саопштити о мојој аудијенцији код руског цара. Ја се надам да том приликом нисам само моје жеље и осећаје, нисам само жеље и осећаје мојих политичких пријатеља изјавио, него сам изјавио жеље и осећаје целог нашег народа.“

„Правителствени Вјесник“ о слободноме Козаку Ашинову. У једном од последњих бројева доноси „Правитељствени Вјесник“, да је сукоб између атамана слободних Козака Ашинова и француских власти изазвао сам Ашинов својим властитим поступцима. Руска влада нити је имала нити има какве везе са Ашиновом експедицијом, а кад се овај усудио да увери француског конзула у Порт-Саиду, како његове поступке одобрава руска влада, онда је влада наложила своме дипломатском заступнику у Кајиру, г. Којандеру, да саопшти тамошњем француском дипломатском агенту, да су посве неистинита Ашиновљева уверења. 24. јануара јавио је депешом руски отправник у Паризу по саопштењу француске владе, да је месна француска власт у тадпурској луци захтевала од Ашинова, кад се он тамо искрцао, да јој преда сво излишно оружје. Но Ашинов то не хте учинити и отплови у Сагалу; тамо истаче руску трговачку заставу и објави, да је присвојио ову област на основу споразума са њезиним поглавицом. Међу тим Ашинов остаде и даље упоран према наредбама француске власти, која најзад беше принуђена, да се обрати у Петроград с молбом, да руска влада присили Ашинова, изјавивши уједно, ако он (Ашинов) положи излишно оружје и призна суверено право Француске, онда може остати у Сагали. Руска влада пристала је на то; али обзиром на удаљеност и поновљене сукобе, француске власти биће принуђене да се умешају. Од Руса погинуло их је пет, а и толико их се ранило. Француски посланик изјавио је, да Француска није противна насеобини руској на француском земљишту, само кад се она постиже законитим путем, и да је готова да олакша Ашиновљевим сапутницима повратак до Суеца. На ту циљ отиловио је у Суец већ један руски морнарски официр, који ће одатле отправити за Одесу чланове ове експедиције. На завршетку вели поменути лист, да је за овај сукоб само Ашинов одговоран и нико други, али тај сукоб неће ни у колико утицати на односаје међу Русијом и Француском.

Вести из места и са стране.

Краљевић Рудолф жив. Недавно су донеле талијанске новине неку вест, како је престолонасљедник Рудолф жив и живи у Италији. Хтео је бајаги да се растави он краљевићке и да се венча једном девојком, но то му не дозволише и зато га сад прогласише мртвим, а он сад живи у Италији. Ову вест донесоше и неке мађарске новине као курјозум, но нашло се лакомисленог света, који верује, да престолонасљедник није мртав, те се о томе нарочито по мађарским селима проносе свакојаки гласови. У свези са том вешћу догодило се у најновије доба ово: У једном мађарском селу Ђенђеш-Пави, нестао је сеоски кнез пре неколико дана а нико му не зна трага. Како је кнез отишао из села, о том се зна ово. 8. фебруара дође у село један млад, одрпан човек, те замоли домаћина једне сироте куће, да га прими на преноћиште. Домаћин је примио госта, али га не мога почастити. На то је гост, извадио „десетицу“, те замолио домаћина да му купи у крчми ракије. Крчмар, кад виде у руци оног сиротог домаћина нову десетицу, запита га, откуд му новац. Домаћин одговори, да је код њега одсео један одрпан путник, који има много новаца. То је упало бирташу у очи и јави кнезу. Кнез отиде одмах да види шта је и кад затражи од путника папире, овај га одведе на страну, откопча горњи капут, а кад тамо, указа се под тим доњим капутом нека униформа окићена орденима. При том рече путник кнезу: „Знајте, да сам ја Рудолф, мађарски краљевић и нисам умр'о.“ Кнез се поплашио, а странац кад то виде хитрим гласом заповеди кнезу, да одмах преже коње у кола и да га одвезе у оближње село Пастор. Кнез је одмах упрегао и одвезао незнана госта, но до данас се није још вратио. Врло је вероватно да је она варалица, на путу убио кнеза и на његови коли даље побегао.

Видовданска петстогодишњица. Пишу нам из Ковиља: „Лицем на белу недељу приредило је овдашње дилетанско позоришно друштво представу. Представљало је комад: „Стари бака и његов син кусар“. Чиста прихода било је 27 фор. Од тога новца послато је данас 10 фор. одбору за приређивање видовданске петстогодишње прославе у Руму“.

Дилетантско позоришно друштво — члан „Матице Српске“. Ковиљско дилетантско позоришно друштво послало је „Матици Српској“ 10 фор. као први оброк чланарине. Новац је тај узет од чиста прихода приликом последње дилетантске позоришне представе. Као што нам из Ковиља јављају, друштво ће гледати, да још у току ове или идуће године и осталих 40 фор. исплати.

„Светозарево вече“. Забава, коју је приређивачки одбор за издавање дела пок. Светозара Марковића био приредио у просторијама велике пиваре, испала је добро, ма да је доста слабо била посећена због рђавог времена. Чистога прихода на каси пало је око 600 динара. Осим тога многи пријатељи и поштоваоци покојнога Светозара послали су, уз телеграфску честитку, и прилоге, а неки и још шаљу, тако, да ће на сигурно бити 800 динара чиста прихода. О самој цељи на коју је новац купљен вели „Одјек“, ми ћемо проговорити у једном од идућих бројева, јер се надамо, да ће и приређивачки одбор признати, да даље издавање Светозаревих дела несме ићи онако, као што је изашла она трећа свеска, коју је он уредио и издао, и да треба шта више имати на уму и постарати, да се учињена погрешка бар накнадно, при послетку, исправи новим издањем треће свеске (која је у одборову издању без икаква оправдана разлога прва).

† Погреби уз музику. Нишка „Слобода“ јавља: „Погреби се од сад неће у Нишу пратити Штраусовим и Бетовеновим композицијама. Дознали смо, да је Његово Преосвештенство нишки епископ, забранио свештеницима да чинодејствују на оним погребима, које би пратила музика. Ми можемо само благодарити господину епископу, на овако правилном схваћању православних обреда.

Шта могу заљубљеници? Недавно се тек десио сензацијони случај, где двоје заљубљених, кад се не могоше узети, решише се да узму себи живот, извршише то дело. По истом примеру десио се истоветни случај у Новом Саду. У поноћи, између понедељника и уторника, убио је младић Мозер из револвера прво своју драгану, па онда себе. Несретни младић био је у Сомбору у једној радњи, тамо је нашла љубав на њега, но услед разних препрека није могло доћи до венчања. Двоје младих решише се да заједно погину. Дођоше у Н. Сад, где узеше собу у једном хотелу, ту проведоше дан, а у поноћи извршише што су наумили.

Рацковићеви новци. О овој ствари читамо у кикиндској „Садашњости“ ово: „Школски савет није потврдио основно писмо што га је г. Лудајић послао, што није у званичној прописаној форми зготовљено. (Тамо је стајало, да су ти новци српска својина.) Но док смо се ми тако бочили да нам школски савет наш што пре потврди основно писмо, јер је г. Максим Лудајић, главни извршилац тестамента изјавио, да је готов црквеној општини новац одмах предати, чим школски савет основно писмо потврди, — дотле је у вармеђи сачињено основно писмо за Рацковићеву масу, које није имало ама баш никаква закон. основа за то, што и ако нема у тестаменту изрично наведено да оставља српском народу, него нашем, али стоји тамо да препоручу-

---

диму баш ни гроша пореза платио, нити је платити могао. Од жива имао је само два вола, па је држао, као што би и право било, да му се волови не могу и не смеју за порез продати, јер му је то још једина подршка и десна рука.

Дошао је ред и на старца Милана да порез плаћа, али он није ни гроша новаца имао. Дошли су да му заплене, и одмах продаду његова два вола.

Старац Милан знао је, да ту нема шале и да ће му волове продати, јер ту нема правде, као што никога душа не боли, што ће он коначно пропасти и још већма и пре у просјаке отићи морати. Старац Милан узмучио се и премишља да ли би се игде помоћи и брата наћи могао, који би му у овој невољи помоћи могао и помоћи хтео. Мислио је и промишљао, али му је све бадава било.

Старац Милан имао је једног сина, који је пре тога негде у Лики код неког газде три године служио и тек се кући повратио. За време своје службе помагао је он свом старом оцу и све што је зарађивао то је оцу шиљао. Кад се кући повратио, није донео ни гроша, јер је у напред од свог господара заслугу примио и оцу послао. Син старца Милана био је вредан момак и његов бивши господар не радо га је из службе отпустио и радо би га још задржао.

Старац Милан види своју невољу, па се још са својим сином саветује; не би ли он код кога, или можда код свога бившег господара толико новаца наћи и узајмити могао, да се избаве порезника и да сачувају своје волове, те своје хранитеље, без којих нема им опстанка. Син старца Милана доказивао је своме оцу, како му нико не би те новце дати и узајмити хтео, окром да се опет поврати у службу бившем господару у Лику, који би му у напред те новце дао, док их не одслужи. Старац Милан рећи ће свом сину: „Ево, види несреће и наше пропасти пред кућом. Ево, види где порезник вели: друго нам не преостаје, него врати се ти одмах на твоје старо место, погоди се с твојим бившим господаром и нек ти одмах даде 23 фор. и донеси их, да се опростимо ове несреће.“

Син је пристао на то и онога тренутка отишао је у Лику, где је добио 23 фор. и сутра дан их донео своме оцу, који је исте порезнику предао и своје волове повратио.

Син старца Милана отишао је у Лику и служио је, док није 23 фор. одслужио.

Порезнички надзорник Летвца повратио се у Бихаћ, али је већ нашао свој декрет, како је из службе отпуштен. Таки декрет добио је и кључки предстојник Нетовић. На њихова места дошли су нови чиновници, али нису били Срби, и они су наплаћивали порез и нису се између себе свађали: није их болело за сиротињом рајом и за сином старца Милана, који је био продан за порез.

П. У—ц.

је општини да узме завод у закриље и да га потпомаже. И да извршиоци тестамента морају општини сваке године рачуне полагати. Још у тестаменту изрично и то стоји, да г. Максим Лудајић као главни извршиоц тестамента има решавајућег гласа у свима питањима која се односе на то заведење. Покрај таког јасног наређења у тестаменту, ипак је вармеђа обишла општину нашу и г. Лудајића, те је она удесила основно писмо тако, да она с новцем и заведењем управља. То основно писмо потврдило је министарство. Што је општину нашу (политичну) обишла вармеђа то разумемо, јер је њој криво било што је у овој ствари представништво наше на предлог Несрбина, једног Немца, који рече, да он не може као представник ову закладу примити, по што је то српска својина, у два маха једногласно решило, да заклада та припада Србима, дакле српској црквеној општини и да усваја оно основно писмо што га је г. Лудајић сачинио. Но још је од већег значаја да су могли обићи оног човека, за ког у тестаменту изрично стоји, да има решавајућег гласа у свима питањима, што се односе на ову закладу. Ми смо основно писмо поново послали школском савету на потврду, онако исто непромењено, и то основно писмо буде и потврђено! Ми смо душом данули. Но радост наша за мало трајаше. Ми добисмо вести, да је министарство изискало „акта“ од школског савета, и да је школски савет, у место да је само онај примерак који је одређен за министарство послао, а остала да је потврђена епархијском одбору, црквеној општини, и т. д. а он је послао све министарству, да не угледају више бела света. Радо признајемо да је наша епархијска власт у овој ствари не само коректно поступала, но да је брзим решењем оснажила мисао да ћемо до ове чисто српске закладе што пре доћи. Да је и школски савет тако поступио, наша би црквена општина данас имала 60 хиљада и тек би судским путем могла вармеђа од нас тражити. Тамо би било од важности ко има да тумачи тестаменат, а ми знамо да г. Лудајић, по тестаменту једини има решавајућу реч.“

Трговачко-занатлијски део „Заставе.“

Енглеска и Русија у Азији.

Под овим насловом донеше минхенске „Опште Новине“ у једном од последњих бројева чланак следеће садржине: „Уз пркос свију својих порицања Русија иде на то, да створи себи надмоћни положај у Азији, у чијим ће поседу а превагом своје материјалне моћи бити у стању придобити за себе делатност и средства осталих народа. Ово се најлепше огледа у оним највећим и најопаснијим средњо-азијским питањима, која се још никако не могу да расправе, наиме у онима односно Персије, Авганистана а делимично и Тибета.

И ако руска штампа уверава, да су намере руске владе чисто културне природе, ипак ни један озбиљнији политичар не би се могао обманути о крајњим смеровима Русије о покушајима преврата у северном Авганистану (Бадакшану) и у персијским областима око река Етрека и Гергена. Од ово неколико деценија почели су Руси да продиру мало по мало кроз средњу Азију: Самарканд (1868-е), Бокара (1870-е), Кива (1873-е), Коканд (1876-е), Мерв (1882-е), то су најглавније станице ових освајачких похода, предузиманих са таком вештином и способношћу, како се само може замислити. Сада је Русији прва и најглавнија брига, да како своју железничку мрежу продужи преко Авганистана.

1-ог декембра 1886-е отворена је железничка пруга од Мерва до Чарџуја; продужењем њезиним преко Самарканда за Ташенд везаће се непосредно Туркестан са Каспијским Морем и Авганистаном. С друге стране помишљају Руси, наравно, и на то, да полагање железничке пруге продуже не само од Мерва преко Серахса до Херата, него чак до Сибија (јужно-западно од Кандахара), где од Шикапура на Инду настаје енглеска железница. Учврсте ли се Руси једном у Кабулу, онда, по изреци Искендеркана, једнога урођеничког владаоца, нема тога, који би био у стању, да их отуда сузбије. Но у Кабул могу Руси да продру на два начина, преко Хисара, Катума и Хиндукуша, и преко Коканда и Фергана, па платом памирским и болорским. Оба ова природна пута леже у опсегу могућности, јер су Руси у Самарканду и Фергану код своје куће. Па ипак они су претпоставили, да отпочну продирање од северо-запада преко Киве, Мерва и Херата. Осим тога Русија имаде далеко бољих услова од Енглеске, јер она вазда остаје у својој области, док је Енглеска удаљена од Индије 3000 сахати. Руси, који су с помоћу Сибирије господари северне Азије, наравно да теже, да се спусте на југ — процес, кога налазимо у многим вековима код свију народних сеоба. Да наведемо за пример орде Џингис-ханове и баберских могула, које упадаху у Персију и Хиндустан. Вице-краљу индијском, лорду Ландауну, задаваће још доста посла Тибет на северу и Авганистан на северо-западу.

Међу тим грађење железничке пруге на линији Квета-Кандахар врши се најжурније, да би се само олакшало концентровање силе у срцу Авганистана и да би се очувале границе индијског царства од свију евентуалности. Приликом одређивања границе између руских, енглеских и авганских имаовина год. 1886-е припаде Русији и један туркменски округ пенџдешке области и државне границе Русије помакоше се до на 150 километара близу хератских капија. Ова нова област — Закаспија — имаде преко 740.000 квадратних километара, а само 300.000 становника; подељена је у пет округа — Красноводск, Чикишљар, Асхабад, Мерв, Серахс — а њоме управља ђенерал Комаров, који прима наредбе од грађанске власти са Кавказа. Асхабад је центар трговине и главна железничка станица, у коју се сустичу сви каравански друмови из Киве, Бокаре и Персије. На 12 врсти од Асхабада леже знамените развалине вароши Анава, коју су порушили Туркмени 1862-е год. Њезини становници спасли су се бегством у Персију. На 16 километара од тога места лежи варош Ниса (Ниш) у којој се родио освајач Индије Надир шах, персијски владалац, који је такођер био Туркменин.

Услед разних догађаја у последње доба скренута је општа пажња, поглавито од стране Енглеске, понајвећма на Персију. Већ од неколико година циљају руски агенти на насељење Туркмене у северном крају Персије, који су се доиста и побунили у табаристанској области, загрозили вароши Астерабаду, попљачкали околна села и многе људе побили, услед чега умолили су становници шаха и курасанског гувернера телеграмским путем за што скорију помоћ. Све ове прилике у пограничним областима Персије, као и устанци Туркмена у Персији налажу шаху, да са већом опрезношћу прати дипломатска мицања заступника Русије у Техерану.

Нема спора, да је Енглеској у интересу, да отпочне с југа култивизацију Персије, или у правом смислу, да моћна Персија буде Енглеској моћни савезник у борби, кад се ова поведе у средњој Азији. Па и трговина њезиног индијског царства само са Персијом износи годишње око 30 милиона фуната стерлинга. Још пре доласка данашњег енглеског посланика на персијском двору, сир-Дримонда Волфа, отпочето је грађење првог дела оне жељезничке пруге, која има да споји престоницу персијскога царства са Каспијским Морем. Од 200 миља, колико управо износи од Техерана до Решта (односно Пири-Базара), приморске вароши на јужним обалама руског сувоземног мора, довршени су тек првих десет миља; али обзиром на ону велику способност, коју су доказали Руси у грађењу железница за ових неколико последњих година, није искључено, да ће се већ до идуће године моћи предати саобраћају цела ова пруга. Појамно је, дакле, што је сенеџемски кабинет постао онако збуњен због руске железнице у Техерану и што је услед тога повисио диспозициони фонд своме посланику годишње на 250.000 фуната стерлинга. У последње време заузео се беше енглески посланик да отвори пута пловидби енглеских пароброда по реци Каруну, по што су дотле они пловили само по Еуфрату и Тигру. Па како је сад он у томе успео, нема сумње подаће се Персија енглеском утицају и на политичком и на комерсијалном пољу. Међу тим шах се дуго устезао да пристане на ту комбинацију, једно што пренагљеност није никада била његова навика, а друго опет, што се бојао, да не изазове тиме ма на који начин незадовољство код Руса. Али по што кнез Долгоруки оде на Кавказ да поздрави цара, који се тада налазаше на Кавказу, навали сир Дримонд Волф на садер-азама (премјера) шаховог за концесију, коју је најпосле и добио. После дужих преговарања попусти шах савету свога министра-председника, који нотификова свима акредитованим мисијама у Техерану дистихат шахов, потписа 6. октобра, по коме се у будуће допушта пловидба по реци Каруну трговачким лађама свију народа и то од Мухамере на турској граници, па до Ахваза. Река Карун тече са Ардикана и протиче кроз Кухистан. Код Мухамере утиче у Шател-Араб, који и његову воду заједно са водама Еуфрата и Тигра излива у персијски залив. Карун је једина до некле пловна река у Персији; на име по њој би могли да плове преко целе године пароброди, који не газе дубље од метра, но и то од Мухамере до Шустера. Ово је доказао још 1842. године поручник Селби, који је тада и опловио био са својим пароброд „Асирија“. Но код Ахваза има за једно 2000 метара дужине врло стеновитих и песковитих прудова. Још одавно подигнут је био преко ове реке а баш на томе месту насип, и вода, која је туде текла, разливала се широко по равници, која беше прави чаробни врт, у коме борављаху читаве генерације Шах-ин-Шаха Кузистана. По налогу шаховом за поново грађење овога насипа одобрено је 300.000 тумана. Да слободна пловидба по Каруну задобије међународну вредност, ваљало би регулисати њено корито од Ахваза до Шустера и поново начинити караванске друмове од Ахваза преко Комешена или од Шустера за Испахан и Техеран, који су забатаљени већ од неколико векова. И овако преким путовима постигла би се свакако велика корист. Досадашњи главни караванski друм од Бушера преко Шираз-Испахана за Техеран готово је двоструk, но онај од Тебриса за Техеран скоро је за трећину и по пута дужи. Али од свију путова линија Карун-Шустер-Техеран била би од велике користи и по трговину осталих трговачких народа.

Па какву ће још корист имати Енглеска услед слободне пловидбе по Каруну?

Енглески капитал, обезбеђен формалним обећањима шаха персијског, неће дуже оклевати за навалом у Персију за градњу саобраћајних друмова, оснивање новчаних завода и т. д., који у првој линији имају да послуже тој цељи, да отпочну паралелну акцију како против железничког пројекта ђенерала Комарова, тако и против укидања закаспијског транзита...

Карунска афера неће смети прелазити економско земљиште, на коме се креће. А што се Русије тиче, она неће улагати протест против слободне пловидбе, тим мање, пошто сама Персија нема ништа против међународне корисне употребе овом реком. Али нема сумње, да ће сад руска дипломација најодлучније захтевати од персијске владе концесију за грађење железничке пруге од Бакуа преко Ленкорана, Решта паралелно са обалама Каспијског Мора преко Астерабада, Мецеда, Сарахса, а одатле кроз Авганистан за Кандахар, те да се преко боланског кланца и с помоћу пруге Квета-Јакобабад веже са индијском железничком мрежом. Неда се порећи, да је услед енглеско-персијског споразума наступио по Русију врло незгодан тренутак за конфликт са Енглеском. Свакако карунска афера знатан је удар за руску дипломацију и нема сумње, Русија ће поставити у Техерану другог заступника. Кнез Долгоруки вратиће се предходно још једном у персијску престоницу, да донесе питање о успостави пловидбе између Мецеда и руско-персијске границе и постављању руског генералног конзулата за ту варош, које би задовољило руске интересе. Долгоруки је љубимац руског двора, за то и нема више утицаја г. Гирс на његово опозивање. Победа енглеске дипломације над Русијом у толико је срећнија по Персију, јер ће Енглези том победом прокрчити пут цивилизацији и открити много штошта из ове до данас мало испитане земље“. (Но по најновијим извештајима, примећују „Минхенске Новине“, победа енглеска као да није баш онако савршена, како мисли г. писац.)

Са главне редовне скупштине наше трговачке задруге.

Панчево, фебруара 1889.

У мом последњем допису у трговачком занатлијском делу „Заставе“: „Наша трговачка задруга“, обећао сам, да ћу вам послати извештај о раду и току те скупштине. Дакле да учиним моју дужност.

У недељу, 5. (17.) фебруара одржана је скупштина под председништвом г. Мите Стефановића у магистратској дворани. На дневном реду скупштине стајало је: 1. Извештај управљајућег одбора о раду своме у прошлој години. 2. Избор ужег одбора за преглед рачуна и благајне за год. 1889. 3. Предлози појединих одборских и редовних чланова. 4. Избор управљајућег одбора. 5. Избор ужег одбора за оверовлење скупштинског записника.

Присутни су били: Задружни лекар г. др. Ђорђе Лазаревић; благајник г. Стеван Капамација и 27 редовна члана. Председник је отворио скупштину у одређено време. Пре нег што је прешао на дневни ред скупштине, изјавио је своје сажалење, што од 40 подпомажућих чланова не види ни једног у скупштини. Говорио је и о редовним члановима, како су према задрузи немарни и равнодушни. Нагласио је најзад, да то никако не води добру, а још мање напретку. Задруга — рече председник — која има такав племенит позив, заслужује доиста, да се чланови њени више брину о напретку и благостању њеном, како би је временом дигли на ону висину, на којој данас стоје друге, сретније задруге. Кад је г. председник завршио свој говор, прешао је на дневни ред. Задружни перовођа Лаза Николић прочитао је скупштини одборски рад у прошлој години. Цео одборски рад кретао се строго у границама преживелог задружног устава, о којем је у овом листу и то на овом месту већ више пута говора било. Из извештаја дознали смо, да је одбор држао свега 9 седница; ван тога једну ванредну скупштину. Чланова редовни било је при наступајућој години 78. У току године исписало се 26, а уписало се свега 17 чланова. Према томе било је концем године 69 редовна члана. По народности било је: 47 Срба и 22 које Немаца, Мађара и Јевреја. Чланова потпомагача било је 40. Од ових било је: 24 Срба, 10 Немаца и 6 Јевреја. Осим тога има задруга и 4 почасна члана, који су сви Срби. За задружног лекара изабрао је одбор г. др. Ђорђа Лазаревића. Одбор је, — као што се у извештају даље вели — обратио особиту пажњу на то, да се сваком члану, који је помоћи задружне требао, учини све оно, што устав прописује; даље је одбор марљиво радио на тим, да задрузи згодну кућу купи. Но у тим одбор није могао успети. Од правозаступника фалитне штедионице г. др. Светислава Касапиновића примио је одбор понуду измирења са 40%. Допустите ми, да ово мало разјасним. Од прилике пре 6—7 година уложила је наша задруга 642 фор. и 83 новч. у поменути завод. Кад је несретном и несавесном управом штедионица дошла на ивицу пропасти њене, хтела је наша задруга уложену своту да спасе; ал онда је све већ доцкан било. Усљед тога ставила је задруга тај тешком муком скупљени новац у главну књигу као дубиозни дуг. Никакве наде готово није више било, да ће задруга до њеног новца доћи. У тим се јави г. др. Светислав Касапиновић са повудом измирења са 40%. Одбор је дабоме престао на то измирење, јер другог пута није имао. Од два зла морао је свакако бирати оно боље. Одбор је већ и зато морао престати на то измирење, што је ту (ствар) једна лањска ванредна скупштина претресала и најзад решила већином гласова, да се задружно потраживање тражи цивилним а не криминалним путем. Одбор је дакле, као што се у извештају наводи примио место 642 фор. и 83 новч. — 256 фор. и 80 новч. Кад прорачунамо интерес са 5% на сто, онда је задруга за ти 7 година добила само интерес на њене уложене новце, а главница јој је ипак пропала. Свакако је жалосно, што је тако, ал кад је већ тако, онда је боље, што се постигло и ово мало, нег да је пропало све. Толико о тим. Сад да пређем даље на извештај. Целокупно примање у прошлој години било је 991 фор. и 58 новч. Ту је спадало ово:

Готовина 1. јануара 1888. год. у ручној благајни — — —	92 ф.	76	новч.
Годишња камата на готовину задружну — — — — —	155 „	74	„
Од уплате редовних чланова —	297 „	85	„
„ „ потпомажућих „ —	80 „	—	
„ уписница редовних чланова	17 „	—	
„ продатих правила — — —	„	60	„
„ фалитне штедионице примљено — — — — — —	257 „	13	„
„ панчевачких трговаца прилог од једне приређене забаве у корист задруге — — —	75 „	—	
„ разних поклона — — —	15 „	—	
	991 ф.	58	новч.

Целокупно издавање било је ово:

Годишња плата задружном лекару — — — — — — —	200 ф.	—	
За лекарије редовним члановима	164 „	13	новч.
„ штампарски и писаћи прибор	19 „	86	„
Потпора сиротим а пострадалим трговцима и помоћницима —	15 „	90	„
Плата задружном послужитељу	24 „	—	
За лекарски конзилијум и извршење операције — — —	60 „	—	
Разни ситни трошкова — —	7 „	82	„
Свега	491 ф.	71	новч.

Према овом било је дакле примање са 499 фор. и 87 новч. више нег издавање. Кад овај сувишак придодамо главном капиталу задружном, онда задруга има готовине 3793 фор. и 95 новч. Ово су дакле главнија места из одборског извештаја. Било је још ситнијих ствари од мање вредности. Цео извештај примљен је од скупштине на повољно знање.

Затим је подиго г. др. Ђорђе Лазаревић свој ле-

карски извештај, који је такође примљен од целе скупштине на повољно знање. Из тог извештаја видили смо, да је здравствено стање чланова у прошлој години било доста повољно. Чланови који су допали боље, излечени су радикално готово сви. Ово спада поглавито у заслугу г. др. Ђорђу Лазаревићу као задружном лекару, који своју дужност најтачније и најсавесније толико година већ обавља. Стим извештајем била је исцрпљена прва тачка дневнога реда. Председник је затим прешао на другу. У ужи одбор за преглед рачуна, благајничке књиге и благајне, изабрани су једнодушно редовни чланови: Душан Антоновић и Јулије Надор. Сад је дошла на ред трећа тачка. Донешен би предлог, да се задружни устав из основе преради. Овај предлог је скупштина једнодушно усвојала. Да неби и овом приликом прошли као ланске године са прерадом устава, није бирала скупштина засебан одбор, него је то ставила у дужност новом управљајућем одбору. То је био једини предлог који је у скупштини донешен, и кад је тако решен, можемо потпуно задовољни бити. Следила је четврта тачка дневнога реда. Председник устаје и захваљује члановима на досадањем поверењу и напушта дворану са задр. лекаром.

Скупштина је услед тога изабрала председника ad hoc (привременог) који је даље руководио скупштином. У управљајући одбор изабрани су за председника: г. Стеван Поповић; за гл. благајника: г. Стеван Капамација; за подпредседника: г. Ј. Стојшић; за перовођу: г. Ђура Јаношевић; за подблагајника: г. М. Костић и за одборнике ова лица: Стеван Петровић, Јован Марковић, Коста Крунић, Јосиф Милер и Карло Румпф. У ужи одбор за оверовлење скупштинског записника изабрани су: Светозар Јовановић и Будимир Раделковић. Тим актом би довршен рад скупштине. — Немогу ову прилику да пропустим, а да се не осврнем на неке појаве у нашем задружном животу. У овом листу била је већ више пута реч о тим, како у задруги влада неко мртвило, које се неда ничим оправдати. То мртвило избило је на жалост и на овој скупштини и сувише на површину. Замислите себи, од 40 потпомажућих чланова ни један да је дошао на скупштину. Па ни са редовним члановима нестојимо млого боље. Задруга данас има 76, од отих дошло је на скупштину тешком муком 27. То је нешто више нег трећина. Па зар то онда није жалосно? Шефови, који би требали да утичу саветима њиховим на главним скупштинама, како би задругу што већма учврстили и дигли, тако, да би могла временом постати у потпуном смислу речи хуманитарна задруга, они се отуђују од ње, као да њима у интересу не лежи, да се задруга постепено развија и диже. Ако иком, ал њима за цело да је ова задруга добро дошла. Узмимо само ово; кад им се разболе помоћник, а они шта ће с њим друго, нег да га предаду задруги, да она сву бригу на себе узме. Задруга се никад није укљањала тога. Она је своју хуманитарну дужност по својим силама увек вршила. Па зар је онда оправдало држање господе шефова према задрузи? Незаслужује ли она да се шефови заузму, како би је не само материјално, него и морално још више дигли, како би могла што лакше одговарати њеној истакнутој цељи? Ово питање остављам да одговоре на њега они, којих се то тиче.

—за.

Вести из трговачко-занатлијског света.

Против „мале лутрије“. У београдској „Срећи“ има чланак о томе, из кога и ми доносимо ова места. „Сувишно би било набрајати каква зла је починила човечанству „мала лутрија“, али ћемо овде да наведемо, да се у суседној аустро-угарској монархији где је „мала лутрија“ највеће зло посејала и пожњела — против ње већ од десет година води жестока борба и у јавној штампи и у парламенту. Свакдашњи министар финанције одговара на интерпелације: „кад ли ће се мала лутрија већ укинути?“ дајте ми шеснајст милијуна форината с друге стране на државне потребе, па ћу је с места укинути. Дакле шеснајст милијуна форината доноси мала лутрија аустро-угарској држави чистог прихода и сви министри увиђају да је она убијство за народ; јер мала лутрија извор је свију страсти, а страстан човек неспособан је за рад, неспособан је за живот. Не ваља он, не ваља му пород не ваља цео народ. Кад дакле знамо, какво је зло „мала лутрија,“ морамо овде запитати, ко је дао дозволу тој „малој лутрија“ да по Србији побуђује страсти, да шири нерад, лакомисленост, неморалност, да Србију исисава и морално и материјално? Ако је „мала лутрија“ ушла у Србију са дозволом владе — о чему врло сумњамо — онда би та српска влада натоварила на себе велику и неопростиву одговорност; но ми ћемо пре да верујемо, да од надлежних нико и не зна, каква нам се куга у Србију увукла — ма да је то незнање грех — па је сад по престоници почела тражити своје жртве. Пре годину дана отворена је овде у Београду једна колектура те „мале лутрије“ за Темишвар или Будим, а данас имамо у Београду већ неколико колектура за сву аустро-угарску малу лутрију. Србија нема од те мале лутрије ама баш никакве материјалне користи; и ми смо шта више потпуно уверени, да ни једна скупштина не би усвојила законског предлога, којим би се имала установити „српска државна мала лутрија“, Кад дакле од те „мале лутрије“ немамо никакве материјалне користи и кад нам она прети испражњењем наших џепова и ширењем неваљалства, он да што пре на поље шњом. Ми се поуздано надамо да ће влада с места предузети нужне мере против „мале лутрије“ као што то чини против заразе од колере. Колера — мала лутрија — појавила се у Београду, утримо јој траг за рана док и по земљи није стала беснити, јер ће онда лечење и теже и скупље бити.“

Трговина.

= **Нови Сад**, 21. фебруара. (5. марта). На нашој житној пијаци није се каква знатнија промена догодила у радњи са раном. Довоз је још увек веома слаб са рђавих колских путева по околини нашој а, из оне околине оближње наше камо се простире жељезничка пруга целе зиме је врло мало ране у варош довежено, пошто су спекуланти на дотичним жељезничким станицама непрекидно куповали рану.

Цена је рани на горњим пијацама напредна, овамо у нас се чврсто досадања одржала.

На нашој пијаци плаћа се за пшеницу 6 ф. 80 до 90 н. најбоље каквоће плаћају млинови до 7 ф. Наполица 5 ф. 80 н. Зоб 4 ф. 70—80 н. Јечам 4 ф. 60 н. Кукуруз 3 ф. 90—4 ф. Све од 100 кгр.

Производи. Маст само за потрошњу у месту се тражи, на веће партије се не разашиље никуд. Сланина се још никако не тражи. Маст на више 57 ф. на мало 62—63 ф. Сланина сушена 61—62 ф. пушена тешка 63—64 ф. од 100 кгр.

Угојени свињи 44—47 н. од 1 кгр. Теоци 8 до 16 ф. од ком. Јагњци 6—8 ф. од пара.

*

У **Будимпешти** 20. фебруара. (4. марта.) Производи. Шљиве су јевтинијом ценом продаване те су имале задоста купаца већином за иноземство. Плаћане су 85 ком. у по кгр. 16 ф. 75—17 ф. 100 12 ф. 71 н. узанц роба 8 ф. 92 н. Пекмез славонски 15 ф. 50—75 н.

Спирит прост 14 ф. 50—75 н. рафиниран и порезан 52—52 ф. 25 н.

Вариво. Пасуљ бели крупан 8 ф. 50—9 ф. 25 н. жути 7 ф. 50 н. пасуљица бела ситна 9 ф. 50—10 ф. Сочиво 12—20 ф. Грашак 8 ф. 50—9 ф. од 100 кгр.

Маст 62—63 ф. за мај-април 62—62 ф. 50 н. Сланина 52 ф. 75—54 ф. сушена 57 ф. 50—58 ф. 50 н. Све од 100 кгр.

*

У **Будимпешти** 20. фебруара. (4. марта.) Са пшеницом је била понуда обилнија него минулих дана и воља за куповање је добра, тенденција чврста и покрај промета од 28.000 м. ц. Финија врста пшенице је и опет са $2^1/_2$ н. скупље плаћана. Са осталим зрном је слаб промет био но, цене су се досадање одржале.

Плаћана пшеница потиска тешка 82 7 ф. $87^1/_2$ н. 80.5 7 ф. 80 н. 81.5 7 ф. 85 н. 81. 7 ф. $82^1/_2$ н. 79.5 7 ф. $82^1/_2$ н. 79. 7 ф. 80 н. 78.5 7 ф. 75 н. Пештанска 79.3 7 ф. 70 н. 78.5 7 ф. 45 н. Бачка 2000 м. ц. 78.6 7 ф. 55 н. Са горње Тисе 80.5 7 ф. 65 н. 78.6 7 ф. 50 н. Све на три месеца.

Зоб за готов новац 5 ф. $37^1/_2$ н. 5 ф. 55 н. и 5 ф. 70 н.

Термини: Пшеница за пролеће 7 ф. 33—34 н. Пшеница за јесен 5 ф. 52—53 н. Кукуруз за мајјуни 5 ф. 1 н. до 5 ф. 3 н. Зоб за пролеће 5 ф. 33—5 ф. 35 н.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 21. фебруара.

4% угарска златна рента	— — —	102·05
5% „ папирна „	— — —	94·60
Дукати	— — —	5·63
Наполеондори (20 франака)	— — —	9·56
Немачке држ. марке	— — —	59·20

Најновије вести.

— Из Солуна јављају, да је велики везир наредио ондашњем валији, да од сада не допушта никоме, да подиже нове школе, пошто право дозволе за то има само турска влада. Ово је управљено против разних пропаганди у Турској.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

(Стигли 21. фебруара у вече).

Колин. Из Београда јављају „Колинским новинама“, да се преговори између краља Милана и Ристића, да се овај прими, да састави ново министарство, приближују крају и да ће се по свој прилици Ристић примити тога. Вели се, да је Ристић изјавио, да ће влада под његовим председништвом с највећом верношћу према краљу Милану послове отправљати, а нарочито ће пазити, да се ред и мир у земљи одржи, па онда, да ће за тим ићи, да се економско стање у земљи подигне. Што се тиче спољашње политике, та би остала она иста, нарочито према Аустро-Угарској, признав, да је та политика најкориснија по Србију. По томе се мисли, да Аустро-Угарска нема ни зашто зазирати од Ристића, што је тим пријатније, што краљ Милан мисли, да се за неко време због порушеног здравља повуче од послова, те би онда на владу пало све.

Имена приложника и прилози

за подизање Даничићева споменика, које је скупила гђа Софија Кочина из Ирига.

Васа Николајевић одв. и јавни бележник 3 ф. Ђорђе Петровић трговац 2 ф., Александра Кујадиновићка 2 ф., Стева Дамјановић 2 ф., Неца П. Симоновић трговац 2 ф., Св. Кушевић кр. кот. приставник 2 ф., Ст. Шамшаловић парох 2 ф., Доминик Весели апотекар 1 ф., др. Веселин Николајевић 1 ф., Катарина Пуља трговкиња 1 ф., Петар Д. Јаковљевић трговац 1 ф., Александар Коча водитељ грунтовне 1 ф., Софија Богуновић супр. кот. предстојника 1 ф., Софија Дамњановић трговкиња 1 ф., Марија Николајевић суп. пароха 1 ф., Ђура Добричић начелник 1 ф., Дамјан Марковић трговац 1 ф., Др. Хавличек 1 ф., Раф. Шамшаловић уч. 1 ф., Сава Стојшић парох 1 ф., Владислав Гргуров штед. књиговођа 1 ф., Никола Симоновић 1 ф., М. М. Вујић учитељица 50 н., Ж. Инђић канцелиста 50 н., Св. Поповић 50 н. Ђока Поповић благајник 50 н., Анта Марковић 50 н., Коста Матић трговац 50 н., Мита пл. Рогулић 50 н., Андрија Стојшић учитељ у миру 50 н., Живко Клаваговић учитељ 50 н., Јован Венак учитељ 50 н., Никола Вујић трговац 50 н., Ђорђе Ђорђевић учитељ 50 н., Ђока Ђукић 50 н., Дим. Марчетић 50 н., Милан Нешковић учитељ 50 н., Јован Беочанин 40 н., Јеца Хаџић 40 н., Сима Гајић 30 н., Јоца Ристић 30 н., П. Вујић трговац 30 н., Милан Лукић 30 н., Ката Поповић трговкиња 30 н., Живан Чемерлић канцелиста 20 н, Сима Настић проценитељ 20 н. Мара Радотић 20 н. Сви из Ирига.

Затим г.г. пречасни г. Емилијан Бајић игуман у манастиру Раваници 5 ф., Милан Крагујевић учитељ 50 н., Ђока Грујић трговац 50 н., Милица Видаковић трговкиња 50 н., Вака удова Бугарски ратарка 50 н., Стана Бранковић суп. начелника 50 н., Тодор Бранковић начелник 50 н., Петар Веселиновић 20 н., Никола Грујић ђачић 20 н. Сви из опћине Врдника.

Јаковљевић бележник 1 ф., Сава Попадић парох 1 ф. Евица Ожеговић суп. начелника 1 ф, Високопречасни г. Иларион Руварац архим. 5 ф., Манастир Крушедол 5 ф., Високопреч. г. Евлогије Кузмановић архимандрит у манастиру Хопову 5 ф., Платон Николић нам. у Крушедолу 2 ф., Петар Панајотовић трг. у Руми 1 ф., Ст. Находовић учитељ 50 н., Св. Петровић ратар 20 н., Св. Живковић ратар 20 н., Ст. Живковић ратар 20 н., Јоца Суботић ратар 20 н., Тодор Чурлић ратар 20 н., Ђока Чупић ратар 20 н. Свега 71 фор. 30 нов.

„Одбор за подизање Даничићева споменика“ сматра за пријатну дужност, да овим путем изјави своју благодарност на првом месту гђи Софији Кочиној а за тим и свима приложницима — родољубима.

Београд 16. фебруара 1889.

Одбор
за под. Даничићева споменика.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Изашла је II. свеска „**Народног Пријатеља**“:

ДРЖАВА И НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Написао
ПАЈА МАНДРОВИЋ.

„Народни Пријатељ“ излазиће од сада редовно (4 свеске годишње), па ће се надокнадити и оне свеске, које се лане закасниле због познатих неприлика.

Како смо вероватно на прагу српског народно-црквеног сабора, а како се ближи и петстогодишњица видовданска, то ће идућег месеца изаћи узастопце две свеске „Народног Пријатеља“, које ће расправљати питање наше автономије и косовску битку. Претплата на 4 свеске стаје 1 фор.

Средишни одбор целокупне срп. нар. слободоумне странке се нада, да ће имућнији чланови странке претплатити се на више књижица, те ће онај сувишак поклонити сиромашним члановима странке. Тим средишни одбор има на уму, да се „Народни Пријатељ“ што већма распрострe по народу, а и то, да буде што већи приход, који ће се употребити на просветне, доброторне и економске потребе.

Претплата на 4 свеске стаје 1 фор. Цена појединој свесци 30 новч.

Новци и претлата шаљу се на благајника одборског Ј. Т. Чавића у Новом Саду.

Уреднички одбор
„Народног Пријатеља.“

ОГЛАСИ.

МАНУФАКТУРНА И ПОМОДНЕ РОБЕ ТРГОВИНА

РАДИВОЈЕВИЋ И НИЋИН

У ТУРСКОМ БЕЧЕЈУ

потребује вештог спомоћника и два практиканта, који говоре српски, мађарски и немачки. 1—3

ГОСТИОНИЦА.

Дајем моју гостионицу под закуп или под рачун од 15. априла о. г. по н. кал. у сопственој кући, на врло добром месту, са путничким собама, билијаром и свим прибором за гостиону. Тако исто „депо“ (мали бирц) у свези са месарницом у истој кући, само на другој улици.

У СЕНТОМАШУ 4. марта 1889. по н. к.

1—3 **Милош Рунић.**

СОЛИДАН

ПУТУЈУЋИ ИНСПЕКТОР

ЗА СРБИЈУ

тражи се за американско живот осигуравајуће друштво „Њу-Јорк.“

Првенство има онај, који је већ дуже времена при асигурацији радио и путовао.

Понуде са наводом Референција ваља упутити на дирекцију за Србију американског живот осигуравајућег друштва „Њу-Јорк“ у Београду. 2—3

ПАШЕ

МУХАР СЕМЕНА

за рогату марву, коње и овце на простору од 1000 јутара; тако исто врбови фашина и кола за плетере грађење. Ко ово по умереној цени добити, видити или ближа условља дознати жели, нека се обрати на

Андрију Николића-Србијанца
6—6 у Доњем Ковиљу.

МУХАР И ПРОЈЕ СЕМЕНА.

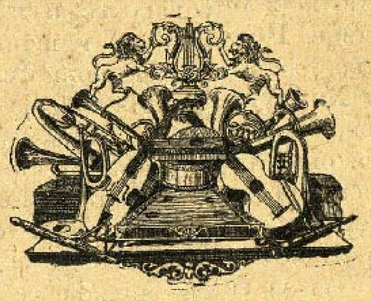

ШТЕРНБЕРГА АРМИНА

ФАБРИКА МУЗИЧНИХ ИНСТРУМЕНАТА, БУДИМПЕШТА VII. BEZIRK, KERKPESI-UT NR. 36.

Фабриковање и велико сложиште музичних инструмената за гуђење, ударање и дување, само у најизвроњој каквоћи.

НОВО! ХАРМОНИЈУМФРУЛА

са 12 заклопаца издаје врло пријатне звуке, свако, и старо и младо може одмах њоме свирати. Цена 2 фор.

Велики илустровани спискови са скоро 500 илустрација шаљу се на захтевање бесплатно. За хармонику и хармонијум шаљу се нарочити илустровани ценовници. 3—10

ПОЗИВ

на XVIII. редовну главну скупштину

ДЕОНИЧАРА

„СРЕМСКО-КАРЛОВАЧКЕ ШТЕДИОНИЦЕ“

У СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА

која ће се држати у суботу 11. (23.) марта о. г. у 9 сати пре подне у заводском стану.

На дневни ред стављено је:

1. Конституисање.
2. Извештај управе и надзорног одбора.
3. Давање апсолуторије.
4. Предлог о уплати.
5. Попуњене упражњених места у надзорном одбору.
6. Предлози појединих чланова који се 5 дана пре скупштине управи пријаве.

Ср. Карловци 18. Фебр. (2. марта) 1889.

УПРАВА
1—3 **СРЕМСКО-КАРЛОВАЧКЕ ШТЕДИОНИЦЕ.**

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.